

OVER DE HAAG

Anonieme steun

Wat las **Jan Nagel** dit weekend in *NRC Handelsblad* over de enquête onder Eerste Kamerleden waar hij zelfaan had meegedaan? Zeker twaalf van hen vinden dat de Eerste Kamer rechtstreeks gekozen moet worden. Onder wie Roel Kuiper van de ChristenUnie. Opvallend, mailt Nagel, want toen hij daarover vorige maand met Niko Koffeman (PvdD) een motie indiende, kregen zij geen steun. Uit de enquête blijkt dat ook senatoren van VVD, PvdA, PVV, SP en GroenLinks eigenlijk voor zijn. Bijna allemaal wilden zij de vragenlijst van de krant alleen anoniem invullen. Jammer voor Nagel dat dat bij zijn motie niet kon.

Transparant sparen

Deze maand voert de Belastingdienst tal van kort gedingen om informatie los te krijgen van mensen met zwart spaargeld in Luxemburg. Sinds 2000 – toen de Belastingdienst een lijst met zwartsparenders kreeg toegespeeld – weigeren zij mee te werken. De handschoenen gaan uit, wat staatssecretaris **Frans Weekers** (Financiën, VVD) betreft. In een persbericht meldt hij vandaag waar en wanneer de zaken plaatsvinden. „De zittingen zijn in principe openbaar”, schrijft Weekers. Alleen door hem georganiseerd vervoer ontbreekt nog.

Eigen wapens

De SP gaat het kabinet bestrijden met zijn eigen middelen. Kamerlid **Paul Ulenbelt** is zo boos over een plan van staatssecretaris Jetta Klijnsma (Sociale Zaken, PvdA) dat hij het als wetsvoorstel gaat indienen. Klijnsma wil het inkomen van mensen die getroffen zijn door verhoging van de AOW-leeftijd, overbruggen via een ministeriële regeling. Maar doordat de SP er een wetsvoorstel van maakt, kan ze toetsing door de Raad van State niet omzeilen. „Een parlementair spitsvondheidsje”, zegt Ulenbelt.

Weigeraar vermist

Vertien Kamerleden weigeren op 30 april de eed of de belofte aan de nieuwe koning af te leggen, zei senaatsvoorzitter Fred de Graaf gisteren in *Buitenhof*. Naast Tweede Kamerleden van SP (2), GroenLinks (4) en PvdD (3) hebben ook vier PvdA-senatoren bedankt. **Ruud Koole**, **Adri Duijvestijn**, **Janny Vlietstra** en **André Postema**. Dat brengt het totaal op dertien. Wanneer komt de laatste weigerpoliticus uit de kast?

Wachtgeld? Welnee

De ene na de andere GroenLinkser die in september uit de Kamer verdween, heeft weer werk. Ineke van Gent werd regiodirecteur bij NS en Rik Grashoff partijvoorzitter. Sinds vandaag heeft ook **Arjan El Fassed** een nieuwe baan: directeur van Open State, een organisatie voor digitale transparantie. Het wachten blijft op een baan voor ex-partijleider Jolanda Sap.

Samenstelling Emilië van Outeren

Tegen Alzheimer doe je weinig,

Souvenaid is goed bij beginnende Alzheimer, claimt fabrikant Nutricia. Onderzoek dat dit staft is omstreden. En waren de onderzoekers objectief?

Door onze redacteur

JOKE MAT
AMSTERDAM. Nederlanders die beginnen te dementen, kunnen sinds een half jaar een speciaal voor hen ontwikkeld drankje kopen: Souvenaid. Het melkachtige drankje zou goed zijn voor hun geheugen. De bedoeling is dat de beginnende Alzheimerpatiënt elke dag een flesje van 125 ml drinkt. Vier flesjes kosten ongeveer 14 euro. Als een arts het voorschrijft, kan een patiënt het declareren bij zijn zorgverzekeraar.

Souvenaid, een product van Nutricia Advanced Medical Nutrition, bevat een gepatenteerde mix van voedingsstoffen waaronder omega-3-vetzuren, UMP, choline en vitamines B. Al voor het in oktober 2012 op de markt kwam, kreeg het een warm onthaal in de pers. „Vitamines tegen demencia”, kopte dagblad *Spits* in maart vorig jaar. Website *Visionair*: „Voedingssupplement keert vroege Alzheimer om”. Dat zou spectaculair nieuws zijn in een tijd dat het onderzoek naar een medicijn tegen demencia vrijwel stilligt wegens tegenvalende resultaten. Maar is het waar?

Souvenaid is geen medicijn. Het valt onder de ‘medische voeding’, oorspronkelijk ontwikkeld voor mensen die door ziekten weinig of geen eten binnenkrijgen. Artsen schrijven steeds meer drinkvoedingen voor, vooral om ondervoeding tegen te gaan. Tussen 2007 en 2011 stegen de kosten voor zorgverzekers hiervoor van bijna 23 miljoen naar bijna 52 miljoen euro, blijkt uit cijfers van het College voor Zorgverzekeringen.

Het potentieel van een drankje voor het geheugen is enorm: ongeveer een kwart miljoen Nederlanders lijdt aan demencia en wereldwijd is het aantal patiënten naar schatting 35,6 miljoen. Na Nederland lanceerde Nutricia Souvenaid in Duitsland, Engeland, Italië, Brazilië en België.

Een vrouw met Alzheimer krijgt in het verpleeghuis bezoek van haar kleinzoon. Foto HH

Het drankje is wetenschappelijk onderzocht. Desgevaagd noemt Nutricia Souvenaid „een nieuwe voedingskundige benadering van de ziekte van Alzheimer op basis van meer dan twaalf jaar van *evidence-based* preklinisch en klinisch onderzoek”. In februari nog concludeerde Martijn de Wilde, promovendus aan de Rijksuniversiteit Groningen, dat toediening van Souvenaid aan patiënten met beginnende Alzheimer „resulteerde in verbetering van het

verbale geheugen”. De vraag is wel hoe objectief dit onderzoek was. De Wilde is een werknemer van Danone Research in Wageningen. Nutricia is een dochter van Danone. Nutricia stelt dat het onderzoek naar Souvenaid aan de wetenschappelijke en ethische maatstaven voldoet. De gerenommeerde neuroloog Philip Scheltens, directeur van het Alzheimercentrum VUmc, is verantwoordelijk voor twee internationale studies naar Souvenaid, waarvan de

tweede vorig jaar werd gepubliceerd. In zes landen kregen 259 licht demente patiënten 24 weken Souvenaid of een controlemiddel. Uit geheugentests concludeerden Scheltens en dertien co-auteurs dat Souvenaid het geheugen van patiënten met beginnende Alzheimer verbeterde. Bij een aantal proefpersonen werd met EEG's de hersenactiviteit gemeten, waaruit ook een significant verschil tussen beide groepen bleek. Dit interpreteren de onderzoekers

zegt de arts. Nutricia suggereert van wel

lijst, blijkt uit de *disclosures* bij het artikel. Nog eens zes ontvingen vergoedingen van Nutricia. Samenwerking tussen onderzoekers en industrie hoeft geen probleem te zijn, zegt neuroloog Rien Vermeulen van het Academisch Medisch Centrum, zolang de onderzoekers zich kritisch opstellen. Die houding ziet hij hier niet. Dat de omgeving van de patiënten geen effect van Souvenaid merkt, zou volgens hem moeten leiden tot de conclusie dat dit onderzoek het geld niet waard is. De interpretatie van de EEG-uitkomsten mist grond, vindt hij, omdat niet bewezen is dat de gemeten hersenactiviteit verband houdt met de synapsen.

Neuroloog Scheltens verwierpt de kritiek. Volgens hem is „genoegzaam bekend dat EEG als maat voor het functioneren van het netwerk een afspiegeling is van de functie van de synaps”. Bij heeft volgens hem „niet alle beschikbare onderzoeken tot zich genomen alvorens zijn conclusies te trekken”. Dat familieleden van patiënten niets van Souvenaid merken is volgens hem logisch, omdat de patiënten net Alzheimer hebben zodat er nog weinig symptomen zijn. Zonder financiële steun van Nutricia/Danone had al dit onderzoek niet gedaan kunnen worden, zegt Scheltens. „De overheid betaalt het niet.” De statistische analyses zijn „volledig onafhankelijk uitgevoerd” en het artikel met de resultaten heeft

Familie of partners rapporteerden geen effect op de patiënt

„de peer review doorstaan”.

Souvenaid is goed is voor mensen met beginnende Alzheimer, bevestigt Scheltens desgevaagd. „Wij vonden een positief effect op geheugentesten.” Hij zegt wel dat voorzichtigheid geboden is: „Het is altijd de vraag wat het effect is op de langere termijn.” Dit wordt nu onderzocht in een door de Europese Unie betaalde studie. De eerste resultaten worden in 2015 verwacht.

Nutricia mag niet zeggen dat Sou-

venaid helpt tegen geheugenverlies bij beginnende Alzheimer. Dat is een ‘medische claim’ en die is bij wet verboden. Nutricia mag klanten ook niet wijzen op wetenschappelijk onderzoek naar Souvenaid. Voedsel- en warenautoriteit NVWA: „Ook een link naar een pagina van een medisch-wetenschappelijk vakblad wordt door de NVWA als een ontoelaatbare medische claim beschouwd. Onder ‘praktische informatie’ staat op de website van Nutricia alleen dat Souvenaid verkrijgbaar is in de smaken aardbei en vanille. Niet, bijvoorbeeld, wat de patiënt aan Souvenaid zou kunnen hebben.

Maar er zijn meer wegen. „Vraag uw arts indien u meer informatie wenst”, adviseert Nutricia op de site. Een arts die op verzoek van deze klant Nutricia's Medische Servicelijn belde, kreeg te horen: „Bij patiënten met demencia lopen de synapsen terug. Souvenaid kan dit proces vertra- gen.”

Ook op internet staat de werkzaamheid van het drankje al lang vast. De Engelstalige Wiki over Souvenaid stelt dat onderzoek heeft laten zien „dat Souvenaid het geheugen verbetert in proefpersonen met vroege Alzheimer”. Voedingsleerancier Sorgente publiceerde een persbericht over de promotie van Martijn de Wilde. Zijn onderzoek „wijst uit dat bepaalde combinaties van voedingsstoffen het risico op de ziekte van Alzheimer kunnen verlagen en het geheugen verbeteren”. Souvenaid bevat deze voedingsstoffen, stelt Sorgente in het bericht. Dat De Wilde werkt bij de producent van Souvenaid, vermeldt Sorgente niet.

Zo zou iemand die sinds kort weet dat hij Alzheimer heeft best kunnen denken dat het zin heeft elke dag een flesje Souvenaid te drinken. Dat is ook het bezwaar van wetenschappers. „Bij Alzheimer helpt eigenlijk niets”, zegt Dick Bijl. „Het is toch ijdele hoop geven.” Hij vindt dat het middel niet door zorgverzekers moet worden vergoed. „Je verwacht dat middelen vergoed worden omdat er een bewezen werking is. Anders vergoed je dure placebo's.”

Ook tv-programma Radar besteedt vanavond aandacht aan Souvenaid.

Interview Thom de Graaf, voorzitter koepel Nederlandse hogescholen

Strengere regels voor hbo-bestuurder

De hogescholen krijgen een nieuwe gedragscode. Toezichthouders die geen verstand hebben van onderwijs komen er niet meer in.

Door onze redacteur

BART FUNNEKOTTER
DEN HAAG. Hogescholen die zich niet aan de regels voor goed bestuur houden, worden in de toekomst uit HBO-Raad gezet. Dat zegt Thom de Graaf, voorzitter van deze vereniging van Nederlandse hogescholen. „Wanneer het bestuur van een instelling onze code voor goed bestuur niet naleeft, doen we eerst aan *namning and shaming* op onze website. Als dat niet helpt, volgt roeyement.”

De HBO-Raad legt deze maatregel volgende maand ter goedkeuring voor aan zijn leden. De Graaf: „Hogescholen vervullen een belangrijke maatschappelijke functie, en doen dat met publiek geld. Daarover moet je verantwoording afleggen.”

De onderwijsinspectie ziet toe op de financiën van een school, de

NVAO op de kwaliteit van het onderwijs. Wat voor rol speelt de HBO-Raad dan nog?

„In onze code voor goed bestuur leggen we onder meer vast dat leden van het college van bestuur elke schijn van belangenverstrengeling moeten vermijden, en dat commerciële activiteiten niet ten koste mogen gaan van activiteiten die de overheid ondersteunt. Verder dient elke hogeschool een systeem te hebben voor risicomanagement, waarvoor tijdig alarm kan worden geslagen als de kwaliteit van onderwijs of onderzoek in gevaar komt. Ook moeten er mensen in de raad van toezicht zitten die verstand hebben van onderwijs en onderzoek.”

Was deze aanscherping van de regels nodig?

„Het is niet zo dat besturen van hogescholen nu massaal de fout ingaan. Maar in de bestuurscode die we in 2006 hadden opgesteld, ontbreekt het aan sancties. Dat is niet goed. Als je afspraken met elkaar maakt, moet het gevolgen hebben als die aan de laars worden gelapt.

„Daarnaast leefde bij een aantal hogescholen het gevoel dat die code

Voorzitter HBO-Raad

Thom de Graaf (55) zat voor D66 in de Tweede Kamer. Daarna was hij minister voor bestuurlijke vernieuwing en burgemeester van Nijmegen. Sinds 2011 is hij voorzitter van de HBO-Raad.

niet echt hun code was, en werd niet alles nageleefd. Hierover bestaat nu geen onduidelijkheid meer.”

Minister Bussemaker komt binelengs ook met strengere regels voor het bestuur in het hoger onderwijs. Wilde u haar voor zijn? „Nee hoor. Wij hebben onze verantwoordelijkheid, de minister de hant. Ik ben benieuwd naar de maatregelen die Bussemaker gaat aankondigen. Er komt wellicht een zogenoemde aanwijzingsbevoegdheid voor de minister. Dat houdt in dat ze

direct kan ingrijpen als het interne toezicht op een school niet functioneert. Dat lijkt me goed. Nu is het zo dat de onderwijsinspectie pas achteraf kan gaan kijken als er ergens iets is misgegaan.

„Ik hoop wel dat Bussemaker niet met symbolische maatregelen van hogescholen. Daarom is dat? „In de nieuwe wet over de normering van topinkomens in de semipublieke sector, die vorig jaar inging, is een salarisplafond vastgesteld voor bestuurders in het hbo. Maar dat is een maximum. Dat geldt misschien voor bestuurders van de grootste scholen, maar bij het besturen van kleinere instellingen hoort een lager salaris. Dat is nu vastgelegd, zodat er geen wedloop in salarissen tussen scholen kan ontstaan.”

als een aanwijzing dat Souvenaid het aantal verbindingen tussen hersencellen (synapsen) vergroot, die door Alzheimer juist verloren gaan.

Het onderzoek is hoopgevend, maar omstreden. Arts-epidemioloog Dick Bijl wijde er eind maart een kritische bespreking aan in het *Geneesmiddelenbulletin*. De bezwaren: Door de gekozen analysemethode blijkt uit het onderzoek niet wat de proefpersonen die Souvenaid dronken precies beter deden dan de andere

groep. Familieleden of partners rapporteerden geen effect op de patiënt. Het onderzoek had „een merkwaardig verloop”, omdat de controlegroep toe ruim over de helft veel beter scoorde in geheugentests dan de groep die Souvenaid dronk. Bijl: „Het kleine effect zou daarmee net zo goed een toevallige vondst kunnen zijn.”

Een ander punt is opnieuw de objectiviteit. Vier van de veertien auteurs stonden bij Nutricia op de loon-

groep. Familieleden of partners rapporteerden geen effect op de patiënt. Het onderzoek had „een merkwaardig verloop”, omdat de controlegroep toe ruim over de helft veel beter scoorde in geheugentests dan de groep die Souvenaid dronk. Bijl: „Het kleine effect zou daarmee net zo goed een toevallige vondst kunnen zijn.”

Een ander punt is opnieuw de objectiviteit. Vier van de veertien auteurs stonden bij Nutricia op de loon-

Oxfam Novib tegen, Cordaid voor plannen van Ploumen

Door onze redacteurs DEN HAAG. Nederlandse ontwikkelingshulporganisaties hebben zeer verdeeld gereageerd op de notitie die minister Ploumen (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, PvdA) afgelopen vrijdag over haar toekomstig beleid heeft gepresenteerd.

Terwijl Oxfam Novib geen goed woord over heeft voor de plannen, laat Cordaid, een andere grote hulporganisatie, zich juist heel positief uit over haar voorname.

In de notitie *Wat de wereld verdient* kondigt Ploumen een ommekeer aan in het Nederlandse beleid. Veel meer dan voorheen wordt een koppeling gelegd tussen handel en investeringen enerzijds en hulp anderzijds. Tegelijk bezuinigt Ploumen voor één miljard euro op haar begroting. Dat vloeit voort uit de afspraken die VVD en PvdA hebben vastgesteld voor bestuurders in het hbo. Maar dat is een maximum. Dat geldt misschien voor bestuurders van de grootste scholen, maar bij het besturen van kleinere instellingen hoort een lager salaris. Dat is nu vastgelegd, zodat er geen wedloop in salarissen tussen scholen kan ontstaan.”

ging eigenlijk nog groter. Zonder gewijzigd beleid zou Nederland in 2017 5,1 miljard euro hebben uitgegeven. Het wordt nu 3,7 miljard.

Volgens directeur Farah Karimi van Oxfam Novib „breekt” Ploumen „met de Nederlandse traditie dat armoedebestrijding het hart van het beleid vormde”. Zij zegt dat de minister een beleid inzet „ten gunste van Hollandse handel, dat ten koste gaat van de aanpak van ongelijkheid door fors te bezuinigen op goed be-

stuur, toegankelijk onderwijs, en een sterk maatschappelijk middenveld”. Haar conclusie is dat Ploumen „de markt centraal stelt en niet langer de mensen”.

De uit de katholieke hulpwereld afkomstige organisatie Cordaid vindt daarentegen dat Ploumen met haar nota „leef en realiteitszin” toont. „Het is een realistische nota die reflecteert dat de verhoudingen in de wereld veranderd zijn. Nederland blijft solidair met de allerarmsten in fragiele staten en conflictgebieden, daar waar hulp het hardst nodig is”, aldus directeur René Grotenhuis van Cordaid.

Ook de humanistische hulporganisatie Hivos toont zich kritisch. Directeur Manuela Monteiro vindt dat Ploumen de Nederlandse hulporganisaties met haar bezuinigingen „onevenredig zwaar” treft. De bezuinigingen zijn volgens haar in strijd met de mooie woorden die de minister wijdt aan hulporganisaties.

In de plannen van minister Ploumen wordt de subsidie aan organisaties die zich vanuit Nederland met ontwikkelingsamenwerking bezighouden met 230 miljoen euro gehalveerd.

De lokale politiek ligt lam in Meerssen

Door onze correspondent

MAASTRICHT. Waarnemend burgemeester Hans Schmidt (VVD) van Meerssen moet opstappen en de gemeenteraad moet bij de verkiezingen van 2014 volledig vernieuwd worden. Dat vindt de werkgroep Democratisch Herstel Meerssen. Deze roept op een website en in een folder inwoners van de Zuid-Limburgse gemeente op een petitie te ondertekenen waarin ook wordt aangedrongen op helderheid over de gang van zaken na het aftreden van wethouder Jo Dejong. Die pleegde vorige maand zelfmoord.

Dejong kwam in opspraak nadat hij op de vrijdag voor carnaval een vrouwelijke ambtenaar zou hebben lastiggevallen. Pas na een officiële klacht bood de bestuurder excuses aan. Zijn wethouderschap was toen al onhoudbaar.

Na Dejong's aftreden meldden meer ambtenaren zich volgens Schmidt met klachten over seksuele intimidatie door Dejong. De Partij Jo Dejong (zeven van de twaalf zetels) roeyerde haar oprichter en ging verder als PJ.D. Een week later werd Dejong

Reclame voor Souvenaid mag niet

- Souvenaid van Nutricia is medische voeding, „een categorie speciaal bewerkte of samengestelde producten die door patiënten als dieetvoeding onder medisch toezicht gebruikt wordt” (definitie Voedsel- en Warenautoriteit NVWA).

- Medische voeding mag niet worden aanbevolen voor de behandeling van ziektes want ‘medische claims’ over levensmiddelen zijn bij wet verboden. Een medische claim is een bewering waarin gesteld of suggereerd wordt dat een product ziekten bij de mens kan voorkomen, behandelen of genezen.

- Gebruik van medische claims bij levensmiddelen kan ertoe leiden dat een product wordt aangemerkt als geneesmiddel. Dan moet het worden geregistreerd, een kostbaar proces van jaren waarbij de werkzaamheid overtuigend moet worden aangetoond.

- Op reclame maken voor een ongeregistreerd geneesmiddel staat een boete van 30.000 euro, oplopend tot 450.000 euro. Het is volgens de NVWA wel toegestaan artsen te informeren, en specialisten op het gebied van voeding en farmacie.

- Aan medische voeding worden nauwelijks eisen gesteld. Wie het in de handel brengt, hoeft alleen maar het etiket op te sturen aan de NVWA, die kijkt of het aan de wettelijke eisen voldoet.

